УДК 631.1:338.43

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОБ'ЄКТИВНІ УМОВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА

О. О. Васильєва, *кандидат фізико-математичних наук, доцент*
Запорізький національний технічний університет

Визначено сучасні тенденції та об'єктивні умови розвитку аграрного сектора Запорізької області. Проаналізовано динаміку земельно-ресурсного потенціалу області, структуру посівних площ, матеріально-технічне забезпечення сільськогосподарського виробництва. Обґрунтовано основні напрями подолання проблем розвитку аграрного сектора.

Ключові слова: *аграрний сектор, земельно-ресурсний потенціал, посівні площі, технічний потенціал, Запорізька область.*

Постановка проблеми. Світова економічна наука розглядає зростання аграрного виробництва як фактор забезпечення соціально-економічного прогресу суспільства, розвиток сільського господарства виступає рушійною силою, що сприяє розвитку інших сфер економіки, забезпечує подолання бідності, гарантує продовольчу безпеку та продовольчу незалежність. Україна має потужний агропромисловий потенціал та значні перспективи розвитку сільського господарства, обумовлені наявними земельними ресурсами та сприятливими кліматичними умовами. Агропромисловий комплекс є одним із основних бюджетоутворюючих секторів національної економіки, має 9-13% в структурі валової доданої вартості, майже 25% – в товарній структурі експорту. В той же час, сільськогосподарське виробництво знаходиться під суттєвим впливом природно-кліматичних факторів, політичних та інфраструктурних ризиків, забезпеченості відповідними матеріально-технічними, фінансовими та людськими ресурсами. Вітчизняна сільськогосподарська продукція має низькі конкурентні позиції внаслідок недостатнього сучасного рівня агротехнологій, незадовільних темпів техніко-технологічного оснащення, низької мотивації праці сільгоспвиробників та відсутності реальних обсягів державної підтримки.

Незважаючи на незначну позитивну динаміку, що має місце останніми роками, подальший розвиток аграрного ви-

© Васильєва О.О., 2016

робництва потребує якісних перетворень за рахунок визначення кількісних та якісних чинників впливу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу дослідженням теоретико-методологічних питань розвитку агропромислового комплексу приділяють вітчизняні та зарубіжні дослідники. Вагомий внесок в розробку цієї проблеми внесли вчені-економісти Д. П. Богиня, О. А. Бугуцький, М. Й. Малік, В. Я. Месель-Веселяк, О. М. Онищенко, М. П. Поліщук, Н. І. Прока, В. П. Рябоконь, П. Т. Саблук, О. М. Царенко, В. В. Юрчишин, К. І. Якуба та інші. У їхніх дослідженнях розглядаються економічні та соціальні проблеми розвитку АПК, форми організації виробництва, вплив ресурсного потенціалу на стан сільського господарства. Однак ряд питань щодо впливу окремих факторів на стан сучасного сільськогосподарського виробництва залишаються недостатньо вивченими й потребують подальших детальних досліджень.

Метою статті є визначення сучасних тенденцій та об'єктивних умов розвитку аграрного сектора Запорізької області та обґрунтування основних напрямів вдосконалення сільськогосподарського виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із найбільших і важливих секторів економіки Запорізької області є аграрний комплекс, який формує основну частину продовольчих ресурсів та майже три чверті роздрібного товарообігу, що має визначальний вплив на гарантування продовольчої безпеки як регіону, так і держави в цілому. Розвиток сільського господарства Запорізької області знаходиться під впливом ресурсного потенціалу, до складу якого входять земельні, матеріально-технічні, людські та фінансові ресурси.

Запорізька область займає вигідне економіко-географічне положення, розташована на півдні Східноєвропейської рівнини й межує з Дніпропетровською, Донецькою та Херсонською областями. Територія області займає 27,2 тис. м^2, що становить 4,5% території України. Область розташована в степовій зоні, має характерний рівнинний ландшафт, 75% площі області становлять чорноземні ґрунти, клімат області степовий атлантико-континентальний.

У 2014 році сільськогосподарські угіддя в Запорізькій області займали 83%, що становило 2241,8 тис. га, в області ви-

роблялось 7% пшениці, 8% зернобобових, 7,6% соняшнику, 5,6% ячменю, 6,9% меду від загального обсягу виробництва в Україні. Структура сільськогосподарського виробництва області за 1990-2015 роки змінилася в бік збільшення питомої ваги зернових та технічних культур, що є характерним для сільськогосподарської галузі півдня України. В структурі валового виробництва сільського господарства області за 2014 рік рослинництво становить 76%, тваринництво – 24%.

Запорізька область має достатній виробничий потенціал для забезпечення населення основними продуктами харчування. У регіоні є багатогалузева харчова та переробна промисловість, яка здатна переробляти сільськогосподарську продукцію, вироблену в області, забезпечувати населення регіону харчовими продуктами, а також здійснювати поставки їх за межі області та України.

На сьогоднішній день внутрішня потреба населення області повністю забезпечується за рахунок власного виробництва зерна, олії, яєць, овочів та баштанних культур. У той же час м'ясом та м'ясопродуктами область забезпечена на 52,8%, молоком та молокопродуктами – на 26,7%, картоплею – на 31,1%, плодами та ягодами – на 32,1%, що потребує завозу цих продуктів з інших регіонів [1].

Аграрний сектор є особливою галуззю економіки й залучає природні ресурси в економічний обіг. Ресурсний потенціал сільського господарства області, в основі якого лежать високопродуктивні землі сільськогосподарського призначення й сприятливі агрокліматичні умови, забезпечує можливості збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції. Земельні ресурси, що безпосередньо використовуються у сільському господарстві, – один із основних засобів виробництва. Українські сільськогосподарські угіддя становлять 0,8% площі сільськогосподарських земель світу [2], а сільгоспугіддя Запорізької області складають 6% від угідь країни, область займає 4-е місце в Україні за площею сільськогосподарських угідь [3, с.220]. Динаміку земельно-ресурсного потенціалу області наведено в таблиці 1.

Аналіз динаміки земельно-ресурсного потенціалу Запорізької області свідчить про зміцнення земельно-ресурсного потенціалу області за 2012-2014 роки, спостерігається значна

позитивна динаміка валової продукції, збільшилася площа сільськогосподарських угідь.

Таблиця 1

Динаміка земельно-ресурсного потенціалу Запорізької області

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	Відхилення 2014р. від 2012 р. (+,-)
Площа сільськогосподарських угідь, тис. га	2133,0	2242,1	2241,8	108,8
у т.ч. рілля	1886,0	1904,0	1903,8	17,8
Посівна площа, тис. га	1589,8	1625,7	1625,2	35,4
Валова продукція сільського господарства, млн грн	7083,2	9523,3	9203,9	2120,7
Коефіцієнт розораності	0,88	0,85	0,85	-0,03
Відсоток посівної площі від площі землі в обробку	84,3	85,4	85,4	1,1
Одержано валової продукції в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн	332,1	424,7	410,6	78,5
Виробництво сільськогосподарської продукції на одну особу, грн	3960	5349	5197	1237

Джерело: розраховано автором за даними Головного управління статистики в Запорізькій області

За роки незалежності реформа відносин власності в аграрній сфері України та трансформація економічних відносин, спрямованих на формування ефективного землекористувача, привели до виникнення нових форм господарювання на засадах приватної власності на землю та майно на базі реформованих колективних та державних сільськогосподарських підприємств.

На території області у 2014 році виробництвом сільськогосподарської продукції займалося 2912 сільськогосподарських підприємств, які представлені переважно фермерськими господарствами (71%). У таблиці 2 наведено структуру господарюючих суб'єктів області у 2012-2014 роках.

Таблиця 2

Розподіл за організаційно-правовими формами діючих в Запорізькій області сільськогосподарських підприємств

Господарюючі суб'єкти	2012 р.		2013 р.		2014 р.		Відхилення 2014 р. від 2012 р. (+,-)
	Кількість	% до загальної кількості	Кількість	% до загальної кількості	Кількість	% до загальної кількості	Кількість
Всього підприємств	2957	100,0	2930	100,0	2912	100,0	-45
Господарські товариства	463	15,7	477	16,3	493	16,9	30
Приватні підприємства	246	8,3	243	8,3	240	8,2	-6
Виробничі кооперативи	38	1,3	37	1,2	35	1,2	-3
Фермерські господарства	2088	70,6	2091	71,4	2067	71,0	-21
Державні підприємства	24	0,8	21	0,7	23	0,8	-1
Підприємства інших форм господарювання	98	3,3	61	2,1	54	1,9	-44

Джерело: [4, с.34]

Як свідчить аналіз даних таблиці 2, за досліджувані три роки структура господарюючих суб'єктів у сільському господарстві області майже не змінюється, кількість аграрних підприємств незначно зменшилася в 2014 р. по відношенню до 2012 р. – всього на 1,5%. У загальній структурі питому вагу збільшили господарські товариства, їх кількість зросла на 6,5%, незначно зменшилася кількість виробничих кооперативів (на 7,9%). Тобто процеси реформування виробничих відносин та форм власності, пошук найбільш конкурентоспроможних та ефективних організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі продовжуються.

У 2014 році 60,3% сільськогосподарських угідь Запорізької області належало сільськогосподарським підприємствам (1351,8 тис. га), 34,7% – громадянам (777,7 тис. га), причому лише 3,2% угідь належали державним сільськогосподарським підприємствам (71,4 тис. га). Перехід земель сільськогосподарського призначення у приватну власність внаслідок аграрної реформи призвів до дрібнотоварного виробництва та неефективного використання землі. Серед сільськогосподарських підприємств спостерігається значне розшарування за обсягами землекористування. Більшість діючих сільськогосподарських підприємств області у 2014 році здебільшого займали незначну площу: 44,4% підприємств – до 50 га, 18,1% – від 101 до 500 га, тільки 0,3% підприємств мали площу більше 10000 га [4, с.35].

Сучасні технології сільськогосподарського виробництва в індустріальному укладі окупаються лише за умови жорсткої спеціалізації або укрупнення виробничих одиниць, що дає підстави стверджувати про перспективи виникнення у майбутньому вузькоспеціалізованих чи об'єднання дрібних господарств [5]. Однак світовий досвід не залишає поза увагою й розвиток фермерських господарств як суб'єктів малого підприємництва, що можуть займати свою нішу сільськогосподарського виробництва: бджільництво, органічне землеробство та інші, а також підтримувати важливий соціальний аспект: наступність поколінь та прив'язаність людей до землі [6, с. 35; 7, с. 236].

Рівень аграрного виробництва, урожайність сільськогосподарських культур, продуктивність ріллі визначаються оптимальною науково обґрунтованою структурою посівних площ. Землеробство в степовій зоні України, до якої належить Запорізька область, спеціалізується на вирощуванні зерна та олійних культур (таблиця 3). До зернових культур, що переважають у 2014 році у рослинництві Запорізької області, належать пшениця озима (560,2 тис. га), кукурудза (47,5 тис. га), ячмінь (228,8 тис. га), а олійні культури представлені переважно соняшником (576,3 тис. га) [4, с.58].

Таблиця 3

Склад та структура посівних площ основних сільськогосподарських культур господарств Запорізької області

Роки	Усього	Зернові культури			Соняшник			Чорний пар		
	тис. га	тис. га	%	%*	тис. га	%	%*	тис. га	%	%*
2012	1589,8	822,6	51,7	40-80	609,0	38,3	12-15	120,7	7,6	10-20
2013	1625,7	906,0	55,7		549,9	33,8		114,6	7	
2014	1625,2	886,0	54,5		576,3	35,5		102,9	6,3	

** Рекомендована структура посівних площ для аграрних господарств зони Степу (Південно-степовий регіон), затверджена Постановою № 164 КМУ від 11.02.2010р. Джерело: розраховано автором за даними Головного управління статистики в Запорізькій області*

У структурі посівних площ останні три роки основну частину займають зернові культури, питома вага яких коливається в межах 54%, соняшник займає в середньому 36%. Озимі зернові культури традиційно складають значну частину зернового клину зони Степу. Основною зерновою культурою області є пшениця озима, якою у 2014 році було засіяно 34,5% від усієї посівної площі. Під чорний пар, що забезпечує накопичення вологи в ґрунті до сівби пшениці озимої в Степу, доцільно відводити 15-20% угідь [8, с.7], зазначена норма не витримується в структурі посівних площ області, площа чорного пару зменшилася за останні три роки від 7,6 до 6,3%, а, наприклад, у 2000 році площа чистих парів займала 19,5 усієї посівної площі (292 тис. га) [4, с.58].

Згідно з науково-практичними рекомендаціями Інституту сільського господарства степової зони, для підвищення продуктивності аграрного виробництва доцільно дотримуватися визначених параметрів структури. Так, рекомендовано під зернові і зернобобові культури виділяти 40-80% посівної площі, існуюча структура області відповідає цим вимогам, проте площі, засіяні соняшником, значно перевищують рекомендовані обсяги 12-15%, що призводить до висушування ґрунту, у тому числі й глибоких його шарів і сприяє зниженню урожайності наступних двох-трьох культур [8, с.8].

У таблиці 4 наведено питому вагу окремих сільськогосподарських культур в посівних площах господарств області та рекомендовані оптимальні з точки зору підвищення культури землеробства нормативи.

Таблиця 4

Фактичне та рекомендоване місце окремих сільськогосподарських культур у посівних площах господарств Запорізької області

Роки	Усього	Ріпак			Картопля і овоче-баштанні культури			Кормові культури		
		Фактично		Рекомен-довано	Фактично		Рекомен-довано	Фактично		Рекомен-довано
	тис. га	тис. га	%	%*	тис. га	%	%*	тис. га	%	%*
2012	1589,8	8,6	0,1	5-10	59,7	3,8	1-2	64,2	4	10-40
2013	1625,7	39,8	2,4		52,2	3,2		56,2	3,5	
2014	1625,2	31,0	1,9		51,5	3,2		55,3	3,4	

Рекомендована структура посівних площ для аграрних господарств зони Степу (Південно-степовий регіон), затверджена Постановою № 164 КМУ від 11.02.2010р. Джерело: розраховано автором за даними Головного управління статистики в Запорізькій області

Сумарні обсяги сільгоспугідь, зайнятих картоплею та овочами, кормовими культурами, за останні три роки майже не змінилися. Технічні культури є високорентабельними, тому останніми роками аграрії області збільшили виробництво ріпаку, засіяна площа якого у 2014 році зросла у 4 рази порівняно з 2012 роком, але не перевищувала рекомендовані значення.

Основним резервом підвищення урожайності є раціональне використання мінеральних та органічних добрив. Внаслідок фінансових труднощів у сільськогосподарських підприємствах частка удобреної мінеральними добривами площі за останні три роки в області зменшилася від 77,6 до 73,8%, хоча у порівнянні з 2000 роком зросла майже на 60%. Застосування мінеральних добрив має певні недоліки: забруднення поверхневих ґрунтових вод, атмосфери та ґрунтового покриву; поживні речовини, що містяться в мінеральних добривах,

не цілком утилізуються сільськогосподарськими культурами. Використання ж органічних добрив позбавлене зазначених недоліків, але обмежене обсягами виробництва продукції тваринництва. Внесення органічних добрив під сільськогосподарські культури Запорізької області є досить незначним, а частка удобреної площі зменшилась від 0,7% у 2012 до 0,4% у 2014 році (таблиця 5). Вважається, що для зупинення процесів дегуміфікації ґрунтів необхідно щорічно вносити не менше 10 т органічних добрив на 1 га посівної площі [9, с. 51], у господарствах області вноситься у сто разів менше.

Таблиця 5

Внесення добрив під сільськогосподарські культури у сільськогосподарських підприємствах Запорізької області

Показники	2012 р.		2013 р.		2014 р.	
	мінеральні добрива	органічні добрива	мінеральні добрива	органічні добрива	мінеральні добрива	органічні добрива
Загальна посівна площа, тис. га	1066,9		1080,5		1062,3	
Частка удобреної площі, %	77,6	0,7	74,9	0,6	73,8	0,4
Внесено на 1 га посівної площі, кг	49*	0,100	46*	0,100	48*	0,100

Джерело: [4, с.66-67]
** – в поживних речовинах*

Технічний потенціал аграрного виробництва є одним із вирішальних факторів продовольчої безпеки, оскільки досягнення ефективного розвитку аграрного сектора можливе за рахунок широкого використання технічних засобів.

Специфіка сільськогосподарського виробництва Запорізької області обумовила використання переважно тракторів, зернозбиральних комбайнів та кукурудзозбиральних комбайнів, кількість яких у сільськогосподарських підприємствах об-

ласті постійно зменшується внаслідок недостатності коштів у господарствах на їх придбання та ремонт, що призвело до збільшення навантаження на один трактор та комбайн, й може негативно впливати на збір урожаю (таблиця 6).

Така ж тенденція спостерігалася останніми роками й у ряді інших областей України. Так, у Тернопільській області у 2012 році на 1000 га ріллі приходилося в середньому 7 тракторів, на 1000 га посівної площі зернових (без кукурудзи) – 3 зернозбиральні комбайни [10, с. 127].

Таблиця 6

Забезпеченість основними видами техніки сільськогосподарських підприємств Запорізької області

Вид матеріально-технічних ресурсів	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Трактори, од.	8276	8191	8089
у розрахунку на 1000 га ріллі	6,6	6,6	6,5
навантаження на 1 трактор, га	151,6	152,6	153,8
Зернозбиральні комбайни, од.	1998	1928	1912
у розрахунку на 1000 га посівної площі зернових (безкукурудзи)	2,85	2,3	2,3
навантаження на 1 комбайн, га	350,4	434,8	437,7
Кукурудзозбиральні комбайни, од.	104	95	94
у розрахунку на 1000 га посівної площі кукурудзи	1,9	1,8	2
навантаження на 1 комбайн, га	521,2	557,9	500

Джерело: розраховано автором за даними Головного управління статистики в Запорізькій області

До основних причин кризового стану матеріально-технічної бази слід віднести зниження платоспроможного попиту на сільськогосподарську техніку, недостатній обсяг інвестицій у сільське господарство, недосконалі механізми та несприятливі умови одержання кредитів, мінімальний рівень державної підтримки агропромислового комплексу [11, с.140]. На нашу думку, збільшення навантаження посівних площ на одиницю техніки передбачає таку організацію сільськогосподарського виробництва, при якому техніка повинна максимально ефек-

тивно використовуватися, що неможливо без централізації управління сільськогосподарським виробництвом регіону.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Сучасні тенденції та об'єктивні умови розвитку аграрного сектору Запорізької області у 2012-2014 роках характеризуються збільшенням площі сільськогосподарських угідь, валової продукції сільського господарства та обсягів виробництва сільськогосподарської продукції на одну особу, земельно-ресурсний потенціал в цілому має позитивну динаміку. Структура господарюючих суб'єктів області майже не змінилася. Посівні площі переважно були зайняті зерновими культурами та соняшником, причому площі, засіяні соняшником, в 2-3 рази перевищували значення рекомендованої структури посівних площ, а площі чистих парів були у 2-3 рази нижче норми. Внесення органічних добрив під сільськогосподарські культури у сільгосппідприємствах останніми роками було практично відсутнім. Матеріально-технічна база сільськогосподарських підприємств Запорізької області останніми роками значно послаблена й вимагає невідкладного оновлення, а її раціональне використання – створення міжгосподарських кооперативів та підрядних організацій для своєчасного та якісного проведення польових робіт.

Одним із шляхів подолання кризового стану матеріально-технічного потенціалу області вбачається надання державної підтримки на оновлення машинно-тракторного парку, використання фінансового лізингу та механізму часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами на купівлю техніки вітчизняними сільгосппідприємствами. Оскільки сільське господарство не формує такий високий рівень доданої вартості, як, наприклад у сфері послуг, а в той же час сільськогосподарська продукція обумовлює продовольчу безпеку країни, то у більшості країн світу аграрна сфера отримує значну підтримку з боку держави у вигляді субсидування сприятливих передумов для заняття сільським господарством [12].

Розвиток аграрного сектора Запорізької області й України в цілому передбачає роботу з розроблення державної аграрної політики, створення привабливого інвестиційного середовища

з використанням як внутрішніх, так і зовнішніх інвестиційних ресурсів [13]. Однією з важливих умов розвитку аграрного сектора є формування відповідного трудового потенціалу [14, с. 17], а також селоутворюючих господарств, власники яких проживають у сільській місцевості, поєднують власні економічні інтереси із соціальною відповідальністю перед громадою. Тому подальші дослідження потребують вивчення комплексного впливу всіх видів ресурсів та об'єктивних умов на рівень розвитку сільськогосподарського виробництва.

Список використаних джерел:
1. Стратегія регіонального розвитку Запорізької області на період до 2020 року [Електронний ресурс] : сайт Запорізької обласної державної адміністрації. – Режим доступу : http://www.zoda.gov.ua/images/article/original/000055/55043/strategia2020.pdf.
2. Павлова Г. Є. Особливості аграрного сектора в національній економіці [Електронний ресурс] / Г. Є. Павлова // Ефективна економіка. – 2014. – № 2. – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2729.
3. Сільське господарство України за 2014 рік : статистичний збірник – К. : Державна служба статистики України, 2015. – 379 с.
4. Сільське господарство Запорізької області за 1995-2014 роки : статистичний збірник – Запоріжжя : Головне управління статистики у Запорізькій області, 2015. – 215 с.
5. Мальцева В. А. Становление и развитие аграрного сектора мировой экономики [Електронний ресурс] / В. А. Мальцева // Научный журнал КубГАУ. – 2013. – № 87(03). – Режим доступу : http://ej.kubagro.ru/2013/03/pdf/04.pdf.
6. Шпак А. К вопросу эффективности использования земель в крестьянских (фермерских) хозяйствах Беларуси / А. Шпак, Л. Скоропанова // Аграрная экономика. – 2015. – № 1.– С. 30-36.
7. Толкач Г. В. Анализ производственной деятельности фермерских хозяйств Гродненской области / Г. В. Толкач // Сельское хозяйство – проблемы и перспективы : сборник научных трудов. – Гродно : ГГАУ, 2014. – Т. 27. – С. 231-236.
8. Структура посівних площ, попередники, сівозміни: науково-практичні рекомендації. – Дніпропетровськ : ДУ Інститут сільського господарства степової зони НААН України, 2013. – 11 с.
9. Стефанків О. М. Раціоналізація природокористування в АПК та формування екологічної свідомості населення : монографія / О. М. Стефанків, О. М. Максимович. – Івано-Франківськ : Сімик, 2012. – 180 с.
10. Саприкіна О. М. Підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу в аграрному секторі регіону / О. М. Саприкіна // Вісник НТУ «ХПІ». – 2013. – № 53 (1026). – С. 125-129.
11. Пивовар П. В. Сучасний стан технічного потенціалу сільськогосподарських підприємств Житомирської області / П. В. Пивовар // Вісник ЖНАЕУ. – 2011. – № 1, т. 2. – С. 134-143.
12. Борель А. Сущность конкурентоспособности сельского хозяйства и формирующие ее факторы [Електронний ресурс] / А. Борель // Журнал международного права и международных отношений. – 2014. – № 4. – Режим доступу : http://www.evolutio.info/content/view/2317/235.
13. Коваль П. В. Інституційні перспективи розвитку АПК України в умовах глобальних викликів [Електронний ресурс] / П. В. Коваль // Агросвіт. – 2012. – № 10 – С. 2-5. – Режим доступу : http://www.analytic.logis. biz.ua/publications/atc/37-art14.

14. Прока Н. И. Концептуальные основы формирования механизма управления человеческим капиталом в аграрном секторе экономики // Вестник Орел ГАУ. – 2012. – № 6. – С. 12-17.

Е. А. Васильева. **Современные тенденции и объективные условия развития аграрного сектора.**

Определены современные тенденции и объективные условия развития аграрного сектора Запорожской области. Проанализирована динамика земельно-ресурсного потенциала области, структура посевных площадей, материально-техническое обеспечение сельскохозяйственного производства. Обоснованы основные направления преодоления проблем развития аграрного сектора.

Ключевые слова: *аграрный сектор, земельно-ресурсный потенциал, посевные площади, технический потенциал, Запорожская область.*

O. Vasylyeva. **The current trends and objective conditions of the agriculture development.**

Current trends and the objective conditions of the agriculture development of the Zaporozhye region are identified. The dynamics of land and resource potential of the region, the structure of sown areas, the logistics of agricultural production have been analyzed. The basic directions of over coming the problems of the agriculture development are founded.

Keywords: *agriculture, land and resource potential, acreage, technical potential, Zaporizhia region.*